

Transkribering av Clas Svahns "Sommarprogram" i P4 Skaraborg

Detta är en transkribering (avskrift) av Clas Svahns "Sommarprogram" den 27 juni 2016.

Radioprogrammet finns tillgängligt på nätet här:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=97&artikel=6452961>

Radioprogrammets längd (exklusive musiken) är 25 minuter. Musiken som spelades i programmet finns inlagd som länkar till Youtube i texten nedan.

Clas Svahn, Sommargäst i P4 Skaraborg

Hej! Jag heter Clas Svahn och är dagens sommargäst. Mitt program kommer att handla om varför det är viktigt att spara på minnen, och om okända fenomen, både på himlen och nere på marken. Och musiken som ni kommer att få höra är fast förankrad i 70-talet, min tonårstid och den tid då Frank Zappa, Pink Floyd, Genesis och en rad andra band var en livsviktig del av tillvaron. Till vardags är jag journalist, författare och internationell samordnare i Riksorganisationen UFO-Sverige. Jag är också med och driver världens största arkiv för det okända, Archives for the unexplained.

När jag inte arbetar på Dagens Nyheter i Stockholm möter jag människor som i sin tur har mött det okända. UFO-gåtan har fascinerat mig sedan jag var stor nog att läsa min första bok och ännu bodde på Borgmästaregatan i Mariestad. Sedan dess har jag mött långt över tusen personer som sett saker som de inte har kunnat förklara. Efter mer än 40 år har jag själv blivit expert på vad folk kan se fel på, men också väl medveten om att vår värld ännu inte är helt förstådd.

Det finns en missuppfattning som säger att den som är med om något konstigt själv också måste vara konstig. Men min erfarenhet är en helt annan. De människor som upplever för dem oförklarliga saker är ett tvärsnitt av befolkningen. 1948 såg Sveriges Överbefälhavare Helge Ljung ett UFO störta framför ögonen på sig. Tidigare i år mötte en busschaufför i Växjö en trekantig farkost under ett arbetspass. Nej, vittnena är oroväckande friska och krya, som min vän Henry Svensson i Mariestad brukade säga.

Det man ska vara försiktig med är hur vi tolkar det vi sett. Av de omkring 300 rapporter som UFO-Sverige får in varje år är det bara en handfull som är verkligen gåtfulla. Resten är thailändska rislyktor, flygplan, planeter och en hel del annat. Ibland är förklaringarna konstigare än rapporterna. De gåtfulla observationerna, när människor sett något som inte ens vi, som ägnat våra liv åt det okända, kan identifiera, ja då blir det riktigt intressant, och att få träffa en sådan person, det är en ynnest.

En av de allra märkligaste berättelserna kom från ett gift par utanför Alingsås, där kvinnan vaknade mitt i natten och kände hur hon svävade över sängen. Hon låg hopkrupen i fosterställning och drogs bakåt, medan rummet lystes upp av ett säreget sken. När vi träffades i parets hem några år senare beskrev hon hur hon såg sin man ligga kvar i sängen, djupt försänkt i sömn. Själv kunde hon inte få ur sig ett ljud. Istället griper hon tag i hans arm och lyckas väcka honom. Mannen berättar för mig hur han kan se sin fru sväva ut över sängkanten. Bakom henne står tre hårlösa varelser med svarta ögon och tunna munnar, som tagna ur Arkiv X. Mannen beskriver hur han försöker komma på ett sätt att hjälpa sin fru, och efter några sekunder riktar han en spark mot de tre varelserna. Plötsligt slocknar det konstiga ljuset och han hör en duns, när frun, som då befinner sig utanför sängkanten, faller till golvet.

Vad var det de två var med om? Hände det de berättade om i vår fysiska verklighet, eller var det något som mer hör hemma i vårt ibland så rika inre liv? Jag måste erkänna att jag inte har en aning. Att två människor delar på en så märklig händelse tillhör inte vanligheterna.

Innan vi går vidare ska vi lyssna på Ian Durys "Hit me with your rhythm stick" från 1978. Basgången är gungande skön, och två minuter in i låten spelar David Payne två saxofoner samtidigt, inte illa!

<https://www.youtube.com/watch?v=0WGVgfjnLqc>

Om jag skulle beskriva mig själv med ett enda ord, så är det nog som en samlare. Vårt hus, som jag delar med min älskade Anneli, fylls av böcker, pärmarna, bilder och prylar, som var och en bär på minnen och information. Kunskap som jag vill ha nära till och som jag också vill kunna berätta för andra. Kanske behöver jag i själva verket tre ord, för att få till en bild av mig själv: samlare av information.

När våra pojkars kusin Kasper gav sig till att försöka räkna pärmarna kom han till 900 innan det var dags att åka hem. Men hade han hunnit räkna färdigt skulle det ha slutat på fyrsiffrigt. Så varför alla dessa papper? Svaret är enkelt: jag är djupt fascinerad av människors möten med det okända. Det kan handla om spöken, konstiga fenomen i naturen, eller vad man tror är varelser från en annan verklighet eller värld. Och pärmarna är fyllda med vittnesmål om saker som nästan inte finns. En hel del av berättelserna har fått sina förklaringar, andra väntar fortfarande på dem.

När jag möter människor som övertygat och livfullt berättar om hur de sett något som ligger på gränsen till vad vi just nu kan begripa, och som de flesta skulle rycka på axlarna åt, då stegras min nyfikenhet. Istället för att avfärda dem, så lyssnar jag, antecknar och försöker förstå. En av dem som fascinerar mig allra mest var Gösta Carlsson i Ängelholm, "Pollenkungen" kallad sedan han och hans bror startat ett företag grundat på pollenprodukter, och som med tiden blev en mångmiljonindustri. Gösta var också mannen bakom ishockeylaget Rögles tidiga framgångar, och köpte för egna pengar in USA-proffset Ulf Sterner från New York Rangers.

Men Gösta hade också en annan sida. I mitten av 40-talet sade han sig ha sett ett landat rymdskepp med dess besättning, i en glänta utanför Ängelholm. Farkosten var diskusformad, med en stor mast som det strömmade ljus ifrån. Den vilade på två ben och ett roder, som förde tanken till ett äldre fartyg. Runt om farkosten rörde sig vackra människor i vita dräkter, och nästa dag hittade Gösta flera föremål som de kastade ifrån sig innan de flög iväg, bort från jorden.

Idag står ett monument i betong på platsen, som blivit en stor turistattraktion. Självt följde jag Gösta under 15 år, diskuterade, frågade och ifrågasatte. Jag intervjuade säkert 100 personer, grävde i arkiv och skrev till slut en bok om det hela. Men trots alla våra möten, och trots att jag fick hålla de mystiska föremålen han hittat i gläntan, fick jag aldrig analysera den blänkande kristallstaven eller ringen i guld. För Gösta Carlsson var det aldrig någon tvekan om att det han sett var varelser från en annan planet. För mig är svaret kanske inte lika självklart. När Gösta gick bort 2003 tog han sin hemlighet med sig i graven, och ännu en gåta kan leva vidare.

1973 var jag 15 år, livet var en fest, nätterna långa, och vinylen snurrade på stereons skivtallrik. Och texterna var lika viktiga som musiken. Det är inte konstigt att Ola Magnells "Påtalåten" hamnade i min kollega Björn Nordströms "Tusen svenska klassiker" när den kom ut härom året. Här gör han låten tillsammans med Pugh Rogefeldt i Kristianstads konserthus 1974.

<https://www.youtube.com/watch?v=l1qlf1uIVml>

Att barnen flyger ut är något varje förälder gläds åt, men också fruktar. När pojkrummen plötsligt står tomta är det dags att inse att de små faktiskt har blivit stora, och nu kan stå på egna ben. Med yngste sonen på college i USA och äldste i en andrahandslägenhet på Stora Essingen och med ett vikariat på Aftonbladet, så är det bara att inse att livet förändras. Att jag och Anneli hädanefter får klara av att klippa gräsmattan själva, se på "House of cards" utan sällskap i soffan, att vi plötsligt måste handla för två istället för fyra, inte alltid så enkelt att förstå. Självt kan jag bara hoppas att Niklas och Markus har fått med sig en del av den nyfikenhet som jag själv alltid haft.

Sedan internet gjort sitt inträde går det knappast en dag utan att man någonstans kan läsa om slukhål som öppnar sig på gatorna, mystiska föremål som faller från himlen, eller ljud som ingen kan hitta orsaken till. Men konstigast av allt är jordkast. När Carl von Linné gjorde sin resa genom Västergötland på sommaren 1746 stötte han på spåren efter ett jordkast vid Sunnersbergs kyrka utanför Lidköping. Trots att händelsen ägt rum 10 år tidigare fanns tydliga spår kvar av hur ett 3,6 meter långt och 45 cm tjockt stycke jord lyfts upp ur marken och flyttat på sig 2½ meter, som om det fått vingar. I hålet efter det hade det samlats vatten. När Linné kikade ner kunde han se hur en gädda simmade omkring där. Självt gissade Linné på att det kunde ha varit tjälen som sprängt loss jordstycket.

Senast något liknande hände i Sverige var i Glömstorp i Värmland 1903, då två stora stycken jord, som tillsammans vägde 4,4 ton, hade flugit upp ur marken och lagt sig ett par meter längre bort. Hur ett flera ton tungt jordstycke kan lyfta ur marken och lämna efter sig en grop med skarpt skurna kanter och en botten lika jämn som efter en tårtspade, är ännu en gåta. Kanske har det verkligen med tjälen att göra, precis som Linné gissade, kanske är svaret ett annat. Klart är att naturen fortsätter att utmana vår fantasi.

Efter nyheterna ska jag berätta om den gåta som fascinerat mig mest, och hur det är att ha ett filmteam hängande efter sig i mer än fyra år. Men först, Tom Robinson Band med "2-4-6-8 Motorway", vars ylande gitarr och taktfasta trummande vi lyssnade till i logementet i Uppsala 1978. Den låten gjorde militärlivet bra mycket roligare.

https://www.youtube.com/watch?v=ar_saHB60qU

Ni lyssnar till Clas Svahn, som är dagens Sommargäst i P4 Skaraborg. I augusti 2010 fick jag ett telefonsamtal från två dokumentärfilmare, Kerstin Übelacker och Michael Cavanagh, som undrade om vi kunde träffas för ett samtal. Föga anade jag att vårt korta möte skulle resultera i att jag under 4½ år fick vänja mig vid att ha en kamera riktad mot mig, inte varje dag men ofta nog för att snart börja se Kerstin och Michael som en del av möblemanget. När filmen hade premiär på Sveriges Television i mars i år fick UFO-Sverige 100 nya medlemmar inom några dagar. "Spökraketerna", som filmen heter, blev den första dokumentärfilmen i världen som visar hur en ufo-organisation arbetar, och spökraketerna, som sitt häftiga namn till trots varit glömda av alla, utom för oss ufo-intresserade, blev plötsligt något som folk började prata om.

Det hela startade 1946, då hundratals svenskar rapporterade hur långsmala, cigarrformade farkoster, med eller utan vingar, flög fram över himlen. Ytterligare tusen tyckte sig se dem nattetid i form av ljussken, som vi så här i efterhand nog kan förklara som stjärnfall och annat som är mindre spännande. Men de spolformade farkosterna gav inte den svenska militären någon ro. En hemlig grupp tillsattes och mängder av vittnen intervjuades. Det mest gåtfulla var att flera spökraketer sågs störta i sjöar, inför ögonen på en lång rad vittnen. En dag, den 19 juli 1946, föll fyra spökraketer i lika många sjöar inom några timmar. Trots ett intensivt sökande lyckades militärens experter bara hitta gropar i botten, stenar uppslängda på stränderna, och förvånade vittnen som berättade om hur fönsterrutorna skullrat när den mystiska farkosten störtat. Spökraketen gjorde skäl för sitt namn.

Låt oss lyssna till den musiker som betytt mest för mig, och påverkat mitt lyssnande ända upp i vuxen ålder. En man som gick bort alldeles för tidigt, men som jag är glad över att ha fått sett live vid fem tillfällen. Frank Zappas "Muffin man" från 1975 spelades oftast sist under hans konserter, och den är tyvärr lite för lång för att vi ska kunna höra hela, men alldeles för bra för att inte spelas alls.

<https://www.youtube.com/watch?v=ptoN-5QE0Lw>

Tidigt på hösten 2012 ledde jag en expedition till en sjö i nordligaste Sverige, i jakten på en av dessa märkliga spökraketer. Med oss var de två vittnena som sett farkosten i slutet av juli 1980. För spökraketerna har fortsatt flyga över Sverige och fortsatt försvinna ned i sjöar. Det märkliga med den här observationen var att de två kunnat se det avlånga föremålet flyga lågt över dem och vidare ut över sjön, där det plötsligt vände 180 grader och började flyga tillbaka mot stranden där de stod. Oroliga för vad som skulle hända tog mannen upp en kikare, och tillsammans såg de hur farkosten till slut landade med ett plask och sakta började sjunka.

När vi stod på samma plats 32 år senare så insåg jag att det som en gång landat och sjunkit i sjön mycket väl kunde ligga kvar, och kanske kanske har vi lyckats hitta det. Ett radareko som fastnade på våra skärmar visar att det ligger ett föremål där, några meter ned i dyn, under 4 meter med vatten. Om det verkligen är spökraketen återstår att undersöka. I vinter åker vi tillbaka för att från isen ta tre-dimensionella bilder av föremålet. Först då vet vi säkert om det är en drunknad ren eller svaret på spökraketernas gåta.

Expeditionen till Nammajaure är unik. Ingen ufo-grupp i världen har gjort något liknande, och intresset för våra undersökningar är enormt. Jag har t.o.m. intervjuats om händelsen i rysk TV, ett land som en gång pekades ut som ligga bakom spökraketernas gåta. Senast en spökraket störtade i en svensk sjö var i juli 1999. Sju personer vid Backsjön i Värmland hörde och såg hur en avlång farkost flög rakt ner i sjön med ett plask. Militären sökte i veckor och operationen fick namnet "Sjöfynd" och hemligstämplades. Men när jag läser dokumenten och pratar med de sju vittnena står det klart att det aldrig blev något fynd. Ännu en spökraket hade försvunnit framför ögonen på en grupp förvånade människor.

Trots att jag har rader med pärmar med tidigare hemligstämplade dokument, har pratat med många av de ögonvittnen som sett de märkliga föremålen, och intervjuat flera av de militärer som försökt lösa gåtan, så finns det ännu inget svar. Konstigast av allt är att samtliga spökraketer som störtat gjort det i vatten, som om något siktat på sjöar och vattendrag. Frågan är bara vem och varför?

Låt oss nu lyssna till 10cc och deras låt "Wall Street shuffle" från 1974, en kritik av börshajarna och deras sätt att leka med våra pengar, och där magkänslan inte sällan styr över förnuft och kalla fakta, något som är lika aktuellt idag som då, för 42 år sedan.

<https://www.youtube.com/watch?v=kShTUmYRyCw>

I mina hyllor hemma i Järfälla ligger stenar som fallit från rymden, och en penna som astronauten Christer Fuglesang använde under sina dagar ombord på den internationella rymdstationen ISS. Där står tusentals böcker om sådant som upptar mina tankar, men också en lampa från en projektor på den sedan länge nedbrunna Roxy-biografen i Mariestad. På en vägg hänger en sparbössa från Brio med tio-öringar, som när den blev full skulle komma att innehålla hela 20 kronor. Minnen som väcker tankar. Det förflutna och nutiden passerar revy och det vi lättvindigt kallar nostalgi blir viktigare med åren. Utan historia har vi trots allt ingen framtid.

Jag brukar säga att vi människor står på toppen på ett kunskapsberg, som vilar vid foten av en bergskedja som leder in i framtiden. Det vi vet idag är bara en skugga av det vi kommer att veta, och det vi visste igår är grunden för den kunskap vi har idag. Ingen av oss kan enbart leva i nuet. Det förflutna har format oss, och den vi är just nu säger något om den vi kommer att bli. Det finns forskning som visar att de åsikter och kunskaper som vi skaffade oss när vi var unga är mycket svåra att ändra på under resten av våra liv.

Som föräldrar har vi ett enormt ansvar när vi ger våra barn den start i livet som ingen senare kan ändra på. Självt hade jag turen att växa upp med två föräldrar som gav mig allt som ett barn kan önska, i mitt fall kärlek, stöd och bra böcker att läsa. Böckerna handlade om rymden och med tiden också om ufo-gåtan och andra mysterier som berikar vår tillvaro. Ufo-böckerna väckte mitt intresse för det gåtfulla, men också mitt kritiska sinne. Det jag kände att jag hellre ville veta än att enbart tro. Astronomin öppnade mina ögon och fick mig att förstå vilken fantastisk verklighet vi alla lever i, och hur enormt lite vi trots allt vet om den. Och jag är givetvis fortfarande medlem i Mariestads Astronomiska Klubb.

Jag tror att all läsning är av godo. Kalle Anka var länge mitt ständiga sällskap vid middagsbordet, till min mammas lätta uppgivenhet. Men om alternativet är att inte läsa alls så ser jag faktiskt inga problem. Idag möter jag många som aldrig läser en bok. Självt läser jag ständigt, och skriver. Ett tjugotal böcker har det blivit hittills, tusentals artiklar, och dessutom en daglig blogg sedan 2005. Jag twittrar, och facebookar och allt annat som idag anses som ett normalt sätt att konversera. Men jag skriver också vanliga brev, något som verkar vara på väg att bli en utdöende konst. Och så möter jag människor, för det är i mötet med andra som vi berikar oss själva och kan få våra fördomar och förutfattade meningar utmanade. Jag tillhör dem som alltid sätter mig i framsätet när jag åker taxi.

Jag skulle aldrig kunna tänka mig ett liv utan läsande och skrivande. Eller musik, som helst ska spelas på vinyl, som den här låten av Bryan Ferry med hans Roxy Music, som jag såg på Scandinavium i Göteborg den 24 januari 1976. Här kommer "Virginia Plain" från 1972.
<https://www.youtube.com/watch?v=y8DJP6XYGDQ>

Vi människor har ett stort ansvar i umgänget med varandra. Trots att vi inte alltid håller med är det viktigt att visa respekt. Gränsen går givetvis där någon skadar en annan, då gäller andra regler och vi måste ingripa. Självt är jag van att möta människor med andra åsikter och idéer än de jag själv råkar ha. I mitt jobb som journalist på DN får jag inte sällan hatiska mail från personer som verkar ha närmare till tangentbordet än till sin egen hjärna. Men de flesta som hör av sig är trots allt trevliga och nyfikna. Och många har saker som de vill berätta om, och som ingen annan verkar ha tid att lyssna på. Ibland tror jag att jag fungerar som en jourhavande medmänniska.

När UFO-Sverige, den förening som jag är djupt engagerad i, ger sig ut på fältet får vi ofta höra om händelser som ligger vid sidan av det vi vanligen kallar normalt. Ofta har de som berättar aldrig nämnt sina upplevelser för någon utanför den egna familjen. Kanske är det dessa berättelser som är mitt viktigaste samlarobjekt, inte böckerna eller sakerna som står i hyllorna, för det är viktigt att lyssna.

I början av året fick jag ett brev från en 98-årig dam som ville träffa mig. Marianne hade arbetat som möbeldesigner, och de bilder jag fick se visade på stor yrkesskicklighet. Vi pratade i flera timmar och Marianne berättade episoder ur sitt liv där hon upplevt händelser som utan tvekan skulle gå att beskriva som övernaturliga. Vid ett tillfälle hade hon som ung flicka blivit utsatt för ett svårt förhör av sin latinlärare, som låg flera kurser högre än det hon normalt skulle kunna. Men svaren kom till henne genom en röst, som bara hon själv kunde höra. Hon klarade provet. För några veckor sedan gick Marianne bort och allt som finns kvar av hennes liv är det hon skapade med sina händer, och de minnen hon satte på pränt och som hon ville att jag skulle göra en bok utav, ett uppdrag som jag givetvis kommer att fullfölja.

När vi en gång är borta är minnet av oss det enda som finns kvar, och snart bleknar också det. Nya människor föds och det som en gång var nytt och aktuellt är snart gammalt och ointressant. Men själv kan jag inte sluta att samla och dokumentera det som intresserar mig. Historierna om människornas möten med det okända är morgondagens folklore. När vi idag tror oss möta varelser från rymden, kan det komma att säga något om vår egen tid.

Själv har jag inte svaret på ufo-gåtan, men precis som Karin Boye en gång diktade, så är det vägen som är mödan värd, vägen mot nytt vetande. Om vi slutar ställa frågor så får vi heller inga svar. Om vi inte vågar lyssna på det som kan verka osannolikt, så riskerar vi att gå miste om ny kunskap. Om det är något jag har lärt mig under mina 58 år, så är det att inte ta ut svaren på förhand. Att världen ännu inte är fullt förstådd och att det inte finns något roligare än att lyfta på lock och vända på stenar. För under dem finns svaren, och ännu flera frågor. En spännande växelverkan som driver oss människor framåt.

Nu avslutar vi med nederländska Golden Earrings "Radar love" från 1973, som får sätta punkt för min 70-talsnostalgi. Tack för att ni lyssnade.

<https://www.youtube.com/watch?v=XwqMKf7r7Xg>

Transkribering

Denna transkribering är gjord av Thomas Michanek, medlem i UFO-Sverige, se <http://www.ufo.se>

Epost-adress: thomas.michanek@gmail.com

Facebook-sida: <https://www.facebook.com/thomas.michanek>